

WHAKATUPURANGA 2

HE MAHERE MAHI MŌ TE HANGARAU MATIHIKO
WHAKAARO ROROHIKO

WHAKAMĀRAMA

WHAKATUPURANGA

Ka wetewetea tētahi tūmahi rorohiko-kore ki ētahi tohutohu tika, tohutohu mārama, me kī, kia māmā ngā tohutohu (whakaaro hātepe). Ka taea te tuku tohutohu, ka tautohu mēnā kei te hē, ā, ka whakatika ai (te patuiro). Mā tēnei mahi e whakaatu ka taea e rātou te whakamahi i ō rātou pūkenga whakaraupapa hei wetewete i tētahi tūmahi ki ōna tohutohu iti nei.

WHAKAMĀRAMA

HOROPAKI

He tūmahi kore hangarau matihiko tēnei engari anō ngā akoranga e hāngai tika ana ki tēnei mea te hātepe me ōna āhuetanga. Ka taea e te kaiako te ako i ngā whāinga o te hangarau matihiko mēnā kāore āna taputapu matihiko.

Mā te hanga kēmu te ākonga e whakahoropaki i āna mōhiotanga, i āna māramatanga mō te hātepe i a ia e hanga, e tākaro ana i tētahi kēmu.

WHAKAMĀRAMA

AKORANGA RANGATIRA

Ko ngā akoranga rangatira ngā akoranga kua tohua e te whānau, te kura, te hāpori hei tino akoranga me mōhio te ākonga. Nō roto mai i tēnei mahere ako ka tino puāwai ēnei akoranga rangatira:

UARA/WAIARO

- Tautoko, āwhina, akiaki, poipoi i ngā tāngata katoa i ngā wā katoa.
- Tākaro i runga i te mauritau
- Whakahoki kōrero āwhina i runga i te mauritau

MĀTAURANGA

- Ka whai take te hātepe i roto i ngā mahi katoa o te tangata
- Ka taea te whakamahi i te hātepe ki ngā wāhi katoa hei āwhina i te tangata

PŪKENGĀ

- Whakaaro ānō nei he rorohiko te tangata
- Whakamahi reo tohu kia tika
- Wetewete kaupapa taipā

WHAKAMĀRAMA

TE REO MATATINI

HE KUPU

Mua - Forward

Muri - Backward

Katau/Matau - Right

Mauī - Left

Neke/Nuku - Move

Hīkoi - Step

Huri - Turn

Taupā - Obstacle

Kurutete - Swap

HE RERENGA KŌRERO [HEI TAUIRA]

Neke kia 3 ngā hīkoi ki mua - Move 3 steps forward

Huri ki te taha katau - Turn right

Nuku mauī - Turn left

Timata anō - Start again

Tērā hoki he reo ā-hapū, ā-iwi ka taea te whakauru ki ngā mahi a ngā ākongā.

NGĀ RAUEMI

HE AHA

HEI

Tauira kēmu

Whakaatu i ngā tohutohu me ngā paearu

Pepa/Papa nui

Tūāpapa tākaro

Pene/Tioka

Tā/tuhi i te papa tākaro me ngā tohutohu

Rauemi toi (peita, waipiri)

Whakaniko i te papa tākaro

Papa tuhi (pepa, iPapa)

Tuhi i ngā tohutohu

Kāmera

Whakaahua i ngā mahi

TŪMAHI

MĀU HEI ĀWHINA A KŌHINE RĀUA KO TAMA

1. Whakaaturia te tauira Māu hei āwhina a Kōhine rāua ko Tama ki ngā ākonga. Tērā pea mā te pūrere kiriata, mā te pepa rānei.
2. Matapakihia ngā āhuatanga o te tauira.
3. Tuhia ēnei pātai me ngā whakautu ki te papa tuhituhi:
 - A. “He aha te raruraru hei whakatika?”
 - B. “He aha tāu mahi?”
 - C. “He aha ngā wāhanga whero?”
 - D. “He aha ngā wāhanga kākariki?”
 - E. “He aha pea ngā rerenga kōrero ka whakamahia?”
 - F. “He pātai āu mō ngā tohutohu me ngā ture?”
4. Tukuna ngā tamariki ki te whakaoti i te tūmahi i roto i te 10-15 mēneti.
5. Hoatu he kape o te pepa Ngā Tohutohu
6. Whakamaumaharatia rātou “Ko ngā pātai me ngā whakautu kei te papa tuhituhi ki te hiahia āwhina koutou.”
7. Me hoatu e ia tamaiti āna tohutohu ki tētahi atu hei whakamātau pēnā kei te tika ngā tohutohu, kāore rānei
8. Pātai atu “He aha ngā āhuatanga pai, kāore i te pai, he kōrero āwhina mō tēnei kēmu?” Tuhia ēnei katoa ki te papa tuhituhi hei tiro mā te katoa.

TŪMAHI

MĀU TĀU AKE KĒMU E HANGA

1. Whakamāramahia atu he aha ngā mahi ako i te rā nei
 - A. “Ko ngā mahi ako i te rā nei ko te hanga i tāu ake kēmu papa tākaro hei tākaro mā tētahi atu. Ko tāu he hanga i tētahi papa tākaro ka uaua mā te kaitākaro te whakaoti i roto i te wā poto.”
 - B. “Ko ngā paearu o te mahi nei he pēnei”.
 - i. He 5x5 te rahi o te ripanga, o te papa tākaro.
 - ii. Me whakarite i te wāhi tīmata me te wāhi mutu.
 - iii. Me whakarite kia 2-4 ngā taonga hei kohi mā te kaitākaro.
 - iv. Me whakarite kia 3-5 ngā taupā.
2. Tuku atu tēnei pātai ki a rātou “He pātai ā koutou mō ngā tohutohu me ngā paearu. Āe, Kāo rānei?” Whakautua ngā pātai ka puta mai. Tuhia ki te papa tuhituhi hei tiro mā ngā ākonga.
3. Tukuna rātou mō te 10 mēneti kōrero ai, whakaaro ai mō ngā tohutohu, ngā paearu me te āta whakarite i tō rātou tauira.
4. Tukuna rātou ki te hanga me te whakamātau i ō rātou kēmu (20-30 mēneti).
5. Kurutetehia ngā kēmu hei tākaro mā tētahi atu. Mā te ākonga nāna i hanga e aromatawai i ngā mahi a te kaitākaro.
6. Tukuna rātou ki te aromatawai i te kēmu a tētahi atu. [He aromatawai]
7. Matapakihia ngā mahi ako o tēnei tūmahi, arā, te waihanga kēmu.
 - A. “He aha ngā āhuetanga pai, kāore i te pai, he kōrero āwhina rānei?”
 - B. “He aha pea ētahi āhuetanga ka taea kia uaua ake ngā kēmu hei wero i te kaitākaro?”

HE TAUNAKI MAHI

TĀ TE WHĀNAU

Tirohia te reta: Reta ki ngā mātua: Tupuranga 2 - Hanga kēmu

He pātai mā te whānau

- Whakawhiti kōrero mō ngā mahi i mahia e pā ana ki te kaupapa Hanga Kēmu
 - He aha tāu i ako ai i a koe e tākaro kēmu ana
 - He aha tāu i ako ai i a koe e hanga kēmu ana?
 - He mahi māmā, he mahi uaua rānei tēnei mahi?
- Tākarotia ētahi kēmu papa tākaro me tāu tamaiti. Whakawhiti kōrero mō te āhua o te kēmu. Te hanga, ngā whāinga, ngā ture o te kēmu.
- Hanga tahitia tētahi kēmu me tāu tamaiti. Tuhia ētahi paearu, ētahi ture hei whai mā kōrua, mā te kaitākaro. Whakamātauria ki te taha o tō whānau.

HE TAUNAKI MAHI

HE PĒHEA TE WHAKAWHĀNUI AKE

- Whakanuia te papa tākaro ki te 10x10
- Kia rahi ake ngā taupā
- Kia rahi ake ngā taonga hei tiki
- Tīnīhia te wāhi tū o ngā taupā me ngā taonga kia uaua ake
- Whakaritea he papa tākaro nunui ki te papa, ki te papa tākaro ki waho rānei.
 - Whakamahia ngā ākonga o tētahi rōpū hei taupā, hei taonga rānei.
 - Te rōpū tuarua hei kaitākaro
 - Mā te reo anake e tohutohu te kaitākaro.
 - Tuhia te wā o ia kaitākaro i oti i a ia te kēmu i roto i te wā poto. Kurutetehia ngā tīma. Ko wai o ia tīma te kaitākaro tere ake?
 - Tīnīhia ngā taupā me ngā taonga. Tākaro anō

HE TAUIRA HAI ĀWHINA

- Māu hei āwhina a Kōhine rāua ko Tama
- Ngā tohutohu
- He aromatawai
- Reta ki ngā mātua